

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 742/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen muinaismuistolain nojalla suojeltujen kiinteistöjen kiinteistöverosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Hassin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 742/2022 vp:

Aikooko hallitus valmistella kiinteistöverolain muuttamista siten, että myös muinaismuistolain nojalla rauhoitetut yksityisessä omistuksessa olevat alueet vapautetaan kiinteistöverosta vastaavasti kuin luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetut alueet?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Muinaismuistolaissa tarkoitetut kiinteät muinaisjäännökset ovat suoraan lain nojalla rauhoitettuja ja niihin kajoaminen on kielletty ilman lupaa. Kiinteän muinaisjäännöksen rauhoituksesta ei seuraakaan maanomistajalle velvoitetta hoitaa kiinteää muinaisjäännöstä, mihin kysymyksen perusteluosassa viitataan, vaan ainoastaan pidättäytyä siihen kajoamisesta.

Museovirasto voi vahvistaa muinaisjäännöksen ja siihen kuuluvan suoja-alueen rajat maanomistajan tai saamelaiskäräjien aloitteesta taikka omasta aloitteestaan. Tällaisia suoja-alueita on määritelty noin 40:lle, lähinnä kulttuurihistoriallisesti tavallista merkittävämmälle kiinteälle muinaisjäännökselle. Jos suoja-alueesta, jonka rajat on vahvistettu, aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön käyttämiselle, asianomaisella on oikeus saada siitä korvaus valtion varoista.

Kiinteät muinaisjäännökset eivät itsessään kuulu kiinteistöveron veropohjaan. Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin mukaan kiinteitä muinaisjäännöksiä tunnetaan noin 36 500. Paljon kiinteitä muinaisjäännöksiä sijaitsee metsässä, joka on vapautettu kiinteistöverosta. Sama koskee vesialueita, joilla muinaisjäännöksiä, kuten vanhoja hylkyjä, myös sijaitsee. Osa kiinteistä muinaisjäännöksistä sijaitsee kunnan omistamalla alueella, jolloin sijaintialueet eivät myöskään kuulu veropohjaan.

Kiinteiden muinaisjäännösten suojeluperiaatteet eivät rajoita maanomistajan oikeutta hyödyntää ja käyttää kiinteistöään samalla tavalla kuin luonnonsuojelualueen perustaminen hänen kiinteistölleen. Omistajan asemaa on muinaisjäännösten suhteen eri tavoin huomioitu edellä mainitun korvausoikeuden lisäksi. Kaavoituksessa kiinteitä muinaisjäännöksiä voidaan määrittää maa- ja metsätalouden, yleis- ja asemakaavoissa eri merkinnöin. Asemakaava-alueella tällaiseen tarkoitukseen

osoitetun alueen arvoksi on katsottu vain murto-osa vastaavan alueen pientalon rakennuspaikan aluehinnasta.

Kaavoituksessa niiden sijaintialueita voidaan määrittää maakunta-, yleis- ja asemakaavoissa muinaismuistoalueiksi. Asemakaava-alueella tällaiseen tarkoitukseen osoitetun alueen arvoksi katsotaan 20 prosenttia vastaavan alueen pientalon rakennuspaikan aluehinnasta. Rakentamiseen osoitetuilla alueilla kiinteän muinaisjäännöksen rauhoitustarvetta voidaan huomioida määrittämällä kaavan mukainen rakennuspaikka sopivasti.

Kiinteistöverolain esitöissä (HE 50/1992 vp) todettiin, että lähinnä kulttuurihistoriallisista syistä hautausmaat, autiokirkot, linnat, linnoitukset ja luostarit jätetään veropohjan ulkopuolelle. Sen sijaan katsottiin, että muita sellaisiakaan kiinteistöjä, joilla on erityistä kulttuurihistoriallista arvoa, ei verotuksen tasapuolisuusvaatimuksen vuoksi voida jättää kokonaan verovapaiksi. Näitä kiinteistöjä ovat muun muassa, ne, joihin kohdistuu käyttö- tai rakennusrajoituksia esimerkiksi muinaismuistolain tai rakennusuojelulain perusteella. Pidettiin kuitenkin perusteltuna, että tuollaiset rajoitukset vaikuttavat suoritettavan veron määrään, jos ne alentavat kiinteistön taloudellista arvoa. Tämä toteutuisi parhaiten siten, että nämä rajoitukset otetaan huomioon kiinteistön verotusarvoa määrätessä. Näin onkin tapahtunut esimerkiksi arvostamalla asemakaava-alueen muinaismuistoalueet rakennusmaata alempaan arvoon.

Kiinteiden muinaisjäännösten rauhoitus voidaan monissa tapauksissa sovittaa yhteen maankäytön kanssa ja jos niistä aiheutuu haittaa, se on joka tapauksessa vaihtelevaa. Muinaisjäännökset ovat usein maakerrosten alla ja niitä paljastuu erilaisten maanrakennus- ja muokkaustöiden yhteydessä, jota ennen niiden laajuutta ei voida tarkoin määrittää. Esimerkiksi Turun keskusta-alueella sijaitsee laajalti historiallisesti ja arkeologisesti merkittävien rakennusten jäännöksiä, minkä estämättä alue on tiiviisti rakennettua ja maapohja on kunnassa arvokasta. Verovapautta ei tämän kaltaisissa tilanteissa voida uskottavasti perustella kiinteiden muinaisjäännösten maankäytölle asettamilla rajoituksilla.

Rauhoitus ei myöskään ole ehdoton tai pysyvä. Museovirasto voi myöntää luvan kajoa kiinteään muinaisjäännökseen, jos se tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen silloin, kun kiinteä muinaisjäännös esimerkiksi estää rakennushankkeen tai vaikeuttaa sen toteutumista. Kajoamisluvan myöntämistä harkittaessa on otettava huomioon muinaisjäännöksen merkitys, sille kajoamisesta aiheutuva haitta sekä rauhoituksen vaikutus suunniteltuihin toimenpiteisiin.

Kiinteät muinaisjäännökset sisältävät tietoa, jota ei ole saatavissa muilla tavoin, tai joka täydentää historiallisista lähteistä saatavaa tietoa. Tämän vuoksi kiinteään muinaisjäännökseen kajoaminen edellyttää yleensä sen tutkimista arkeologisin kentätöin. Kajoamisluvan haltijan on muinaismuistolain nojalla korvattava tästä johtuvat kustannukset tai osallistuttava niihin, jos sitä ei ole katsot-

tava kohtuuttomaksi. Kun kyse on niin sanotuista pienistä yksityisistä työhankeista, kajoamisluvassa edellytettyjen toimenpiteiden kustannuksista vastaa kuitenkin valtio ja Museovirasto hoitaa ne yleensä omana työnään. Pienet yksityiset työhankkeet ovat yleensä omakotitalon rakentamista ja sitä pienempiä hankkeita.

Yksityistä maankäyttöä pyritään myös neuvotteluin ohjaamaan esimerkiksi rakennusten sijoittamisella siten, ettei kiinteisiin muinaisjäänöksiin tarvitse kajota. Muinaismuistolain mukaan kaavoitusta suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko siitä, saattaako kaavoituksen toimeenpääminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäänöstä, ja siinä tapauksessa on ilmoitettava muinaistieteelliselle toimikunnalle asiasta neuvottelemista varten, jossa on kuultava maanomistajaa.

Hallitus katsoo, että maanomistajien asema tulee riittävästi otetuksi huomioon nykyisen lainsäädännön ja noudatettujen käytäntöjen pohjalta ilman kiinteiden muinaisjäänösten suoja-alueiden nykyistä laajempaa kiinteistöverovapautta.

Helsingissä 28.2.2023

Valtiovarainministeri Annika Saarikko